

Utlåtande 2007:149 RVI (Dnr 327-3218/2007)

Valfrihetssystem inom äldreomsorgen - centralupphandling av vård och omsorgsboenden

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Kommunstyrelsen ska genom förenklad upphandling genomföra centralupphandling av entreprenaddrift för maximalt de boenden som anges i detta ärende. Upphandlingen ska genomföras i enlighet med de principer som anges i ärendet.

Kommunstyrelsen beslutar, under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan, följande

1. Stadsdirektören ges i uppdrag, att genom förenklad upphandling genomföra centralupphandling av enstaka platser i särskilda boendeformer för service och omvårdnad för personer över 65 år, efter de principer som anges i detta ärende.
2. Stadsdirektören ges i uppdrag att fatta beslut om tilldelning av kontrakt och teckna avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet.

Föredragande borgarrådet Ewa Samuelsson anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige har i budget för 2007 beslutat att valfriheten ska öka och att staden ska skapa förutsättningar för att ge invånare så stor valfrihet som möjligt. Inom flera av de verksamheter som berör invånarna allra mest ska system för att underlätta valfriheten införas.

Uppdrag gavs åt kommunstyrelsen att utreda och föreslå system för valfrihet, med äldreomsorgen som särskilt prioriterat område. Stadsledningskontoret har

under våren 2007 utrett förutsättningarna för valfrihetssystem för vård- och omsorgsboenden, och lämnat ett förslag till valfrihetsmodell. Förslaget innebär att brukare som efter biståndsbedömning beviljas plats på vård- och omsorgsboende ska kunna välja var han/hon vill bo. Valet ska gälla alla boenden som ingår i valfrihetssystemet, d.v.s. inte begränsas till en viss stadsdel. I ärendet föreslås att valfrihetssystem inom vård- och omsorgsboende införs fr.o.m. den 1 juli 2008.

Föreliggande förslag innehåller dels användande av ramavtal, dels att objekt som idag drivs i egen regi upphandlas genom årliga, centralt administrerade entreprenadupphandlingar. Hur stor del som ska konkurrensutsättas årligen avgörs av vad som är lämpligt och optimalt utifrån ett mångfaldsperspektiv.

Av ärendet framgår vidare att stadsledningskontoret kommer att göra en bedömning av vilka boenden som ska ingå i entreprenadupphandlingen. Utgångspunkten i bedömningen kommer att utgöras av stadsdelsnämndernas aktivitetsplaner, att mångfald uppnås genom att det blir fler utförare. Genom den ökade valfriheten som innebär att det finns flera alternativa utförare höjs kvaliteten i äldreomsorgen.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret i dialog med berörda stadsdelsnämnder samt äldreförvaltningen. Vidare har samråd skett med Stockholms läns landsting samt centrala och lokala pensionärsråd. Ärendet har remitterats till äldrenämnden samt till stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Södermalm och Östermalm. Kommunstyrelsens pensionärsråd informerades om ärendet vid sitt sammanträde den 4 oktober 2007. Den korta svarstiden medgav endast muntlig föredragning till rådet.

Äldrenämnden instämmer i stadsledningskontorets förslag. Nämnden, som utgår ifrån att äldreförvaltningen även i fortsättningen ska ha ansvar för uppföljning av verksamhetens kvalitet, framhåller att möjligheter att förenkla administrationen bör prövas.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att om det ska komma fram fler nya aktörer på marknaden så är det bättre att öka antalet upphandlade vård- och omsorgsboenden successivt under femårsperioden. Framförallt behöver flera medarbetare som eventuellt planerar en avknoppning ytterligare tid för att ta del av det stöd som stadsledningskontoret nu erbjuder. Nämnden bedömer även att det föreslagna antalet är rimligt med hänsyn till att själva övertagandeprocessen ska vara realistisk att genomföra. Nämnden anser att det fortfarande är bra att börja med Högdalens vård- och omsorgsboende. Att nämnden tidigare bedömt att det ska vara först beror främst på att det finns väldigt få privata aktörer av äldreomsorg i de södra delarna av stadsdelsnämndsområdet.

Farsta stadsdelsnämnd är positiv till förslaget och att Ängsö gruppboende upphandlas. Nämnden har varit delaktig i förberedelseprocessen av den centrala upphandling av vård och omsorgsboenden som redovisas i ärendet och har därmed fått möjlighet att lämna synpunkter och bidra med erfarenheter.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att det ska finnas en ökad mångfald av vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen, och att för detta ändamål genomföra centralupphandling av entreprenad drift av delar av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt hela Åsengårdens vård- och omsorgsboende. Fruängsgården fungerar till viss del som ett "Äldrecentra" där olika resurser samutnyttjas. I upphandlingen av hus B Fruängsgården föreslår därför nämnden att en förutsättning i upphandlingen är att entreprenören delfinansierar vissa verksamheter i bottenplanet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att Råcksta sjukhem ingår i den första centralupphandlingen. Nämnden föreslår att även de två dagverksamheterna inkluderas. I de tidigare ärendena om upphandlingar och kundval belystes inte MAS-ansvaret. Nämnden anser att det är viktigt att det ska råda likställdhet inom staden. Därför föreslår nämnden att man i förfrågningsunderlaget ska skrivas in om anbudsgivaren ska ha en intern MAS (medicinskt ansvarig sjuksköterska) eller om förvaltningens MAS ska ansvara för hälso- och sjukvården inom verksamheten.

Norrmalms stadsdelsnämnd har inget att invända mot förslaget om vilka boenden som skall ingå i den planerade upphandlingen och inte heller mot de principer som ska gälla för upphandlingen. Däremot gör nämnden en rättelse över antal platser och ett påpekande på att det i skrivelsen används benämningar för vård- och omsorgsboenden som inte är relevanta.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd ser inga hinder för att upphandlingen av Akalla äldreboende tidigareläggs och därmed ingår i den första entreprenadupphandlingen som staden centralt genomför. Information i ärendet har givits berörd personal samt brukare och deras anhöriga. Nämnden får här fästa uppmärksamheten på att de uppgifter som i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande redovisas avseende verksamhetens omfattning är felaktiga. Verksamheten inom Akalla äldreboende omfattar totalt 32 platser. Nämnden ställer sig i allt övrigt bakom stadsledningskontorets förslag såväl vad avser upphandlingarnas organisation och utformning som förvaltningen av avtal.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att Hemmet för Gamla tas med i den centralupphandling som ska genomföras av stadsledningskontoret. Nämnden anser dock att liknande principer ska gälla för ramavtalsupphandlade enstaka platser som för entreprenadupphandlade boenden. Nämnden anser att längden på entreprenadavtalen kan variera. Vissa avtal kan vara upp till 10 år för att ge kontinuitet och förutsägbarhet åt verksamheten.

Södermalms stadsdelsnämnd ställer sig bakom stadsledningskontorets förslag att cirka 15 vård- och omsorgsboenden är ett lämpligt antal att ingå i den första entreprenadupphandlingen. Att urvalet av objekt inte enbart har skett

utifrån aktivitetsplanerna utan i dialog med stadsdelsnämnderna ser nämnden som positivt. Den geografiska spridningen är väl genomförd. För att nämnden ska kunna uttala sig om objektens mångfald och variation krävs det en mera omfattande information om respektive objekt, men det framgår dock av ärendet att stadsledningskontoret haft möten för dialog med stadsdelarna kring de föreslagna objekten.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att förslaget till genomförande av centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ger förutsättningar för ökad mångfald av aktörer och verksamheter vilket stimulerar till kvalitetsutveckling inom äldreomsorgen. Nämnden vill därför framhålla vikten av att mångfald både uppnås och bevaras. De boenden som föreslås ingå i den första entreprenadupphandlingen har en geografisk spridning och variation i typ av boende. De föreslagna boendena inom Östermalms stadsdelsnämnd finns med i nämndens aktivitetsplan för upphandling och konkurrens under 2007 och 2008 och nämnden stödjer stadsledningskontorets förslag.

Mina synpunkter

Med kundval för vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen genomförs en av mandatperiodens stora valfrihetsreformer. Med föreliggande ärende konkretiseras vilka boenden som ska ingå i den första entreprenadupphandlingen. Stadsledningskontorets förslag är väl avvägt och bygger på stadsdelsnämndernas aktivitetsplaner. Samtidigt skulle behovet av förnyelse och mångfald ha kunnat motivera fler upphandlingar redan i den första omgången.

Som jag tidigare framhållit i ärendet om kundvalssystem för vård- och omsorgsboenden delar jag stadsledningskontorets bedömning om de juridiska svårigheterna med att i dagsläget införa ett auktorisationsförfarande (certifiering) i Stockholms stad. Modellen har uppenbara fördelar, men är inte rättsligt prövad i de kommuner där den är i funktion. Om omsorgsverksamheter kunde certifieras skulle det underlätta hanteringen och säkerställa en större kontinuitet, till gagn för både den enskilde äldre, utföraren och staden som beställare. Jag ser därför fram emot regeringens initiativ i frågan.

Valfrihetssystemet ska erbjuda mångfald. Äldre ska kunna välja mellan verksamhet i egen regi och fristående utförare samt mellan större och mindre aktörer. Det är dessutom viktigt att det, som förslaget, ska finnas en mångfald inom vart och ett av de fem äldreomsorgsregionerna: Innerstaden, Södermalm, Väst, Sydväst och Sydost.

Bilaga

Reservationer m.m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. Avslå förslaget
2. Därutöver anför följande

Det föredragande borgarrådets stora brådska i etableringen av kundvalsmodellen är anmärkningsvärd. Ärendet blev aldrig ordentligt genomarbetat och genomsyras av ogenomtänkta förslag, som kanske kunde ha undvikits om man tagit sig tid att göra en gedigen konsekvensanalys av systemets effekter.

Införande av ett brukarvalssystem för äldreboenden är en stor förändring i stadens verksamhet, som stadsdelsnämnderna och övriga remissinstanser bör få möjlighet att uttala sig om i ett sammanhang när det finns ett samlat förslag. Den borgerliga majoriteten styckar sönder ursprungsärendet om kundvalsmodellen i flera ärenden, vilket medför stora problem att överblicka hela processen.

Det finns inga rimliga skäl att centralisera upphandlingar av äldreomsorg till stadsledningskontoret. Stadsdelsnämnderna har god kunskap om sina äldreboenden och kan bättre än stadsledningskontoret bedöma om och isåfall vad som är lämpligt att upphandla, hur verksamheterna bör "paketeras" samt vilka specifika krav som bör ställas i varje enskild upphandling. Genom en centralupphandling fråntas inte bara stadsdelsnämnderna utan även de lokala pensionärsråden möjligheter till demokratiskt inflytande över äldres förhållanden i stadsdelen. Eftersom det är stadsdelsnämnderna som ska förvalta entreprenadavtalen framstår det som självklart att stadsdelsnämnderna ska ansvara för att ta fram och teckna avtalen. Att göra upphandling centralt riskerar att leda till likriktning av verksamheterna vid äldreboenden, istället för mångfald som brukarsystemet sägs syfta till.

Vi motsätter oss att av rent ideologiska skäl lägga ut och driva äldreomsorg på entreprenad.

Det är orimligt att avskaffa friheten att välja kommunalt boende genom att man upphandlar alla stadens äldreboende. Staden bör lägga egenregianbud i verksamhetsupphandlingar.

Än idag kan vi slå fast att det finns stora och viktiga problem som inte är utredda av det föredragande borgarrådet. Med uteblivna garantier för att det ska finnas kvar kommunala vård- och omsorgsboenden kan man inte tala om valfrihet och mångfald. Fokus bör vara de äldre snarare än företagandet.

Lika viktig som valfriheten är kvalitén. Garanterad fortbildning och personaltäthet måste komma högre upp på agendan, vilket kundvalssystemet inte ger något svar på..

En hög grad av delaktighet och självbestämmande för den äldre, är valfrihet för oss. Därför är också vi positiva till möjligheten för att få välja mellan olika boenden, men detta ska inte ske genom en centralisering av upphandlingen av entreprenader. Möjligheten att välja mellan olika boenden kan skapas inom ramen för dagens system utan en central ramupphandling. Att centralisera och privatisera äldreomsorgen är inte lösningen på problemen i äldreomsorgen.

Vi kommer att följa ärendet och effekterna för brukarna, demokratin och stadsdelsnämndernas ekonomi med stor noggrannhet framöver.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Kommunstyrelsen ska genom förenklad upphandling genomföra centralupphandling av entreprenad drift för maximalt de boenden som anges i detta ärende. Upphandlingen ska genomföras i enlighet med de principer som anges i ärendet.

Kommunstyrelsen beslutar, under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut enligt ovan, följande

1. Stadsdirektören ges i uppdrag, att genom förenklad upphandling genomföra centralupphandling av enstaka platser i särskilda boendeformer för service och omvårdnad för personer över 65 år, efter de principer som anges i detta ärende.
2. Stadsdirektören ges i uppdrag att fatta beslut om tilldelning av kontrakt och teckna avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet.

Stockholm den 7 november 2007

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Ewa Samuelsson

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Carin Jämtin*, *Roger Mogert*, *Malte Sigemalm* och *Kersti Py Börjeson* (alla s), *Stefan Nilsson* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Kommunfullmäktige har i budgeten för 2007 beslutat att valfriheten ska öka och att staden ska skapa förutsättningar för att ge invånare så stor valfrihet som möjligt. Inom flera av de verksamheter som berör invånarna allra mest ska system för att underlätta valfriheten införas.

Uppdrag gavs åt kommunstyrelsen att utreda och föreslå system för valfrihet, med äldreomsorgen som särskilt prioriterat område. Stadsledningskontoret har under våren 2007 utrett förutsättningarna för valfrihetssystem för vård- och omsorgsboenden, och lämnat ett förslag till valfrihetsmodell. Förslaget innebär att brukare som efter biståndsbedömning beviljas plats på vård- och omsorgsboende ska kunna välja var han/hon vill bo. Valet ska gälla alla boenden som ingår i valfrihetssystemet, d.v.s. inte begränsas till en viss stadsdel. I ärendet föreslås att valfrihetssystem inom vård- och omsorgsboende införs fr.o.m. den 1 juli 2008.

Föreliggande förslag innehåller dels användande av ramavtal, dels att objekt som idag drivs i egen regi upphandlas genom årliga, centralt administrerade entreprenadupphandlingar. Hur stor del som ska konkurrensutsättas årligen avgörs av vad som är lämpligt och optimalt utifrån ett mångfaldsperspektiv.

Av ärendet framgår vidare att stadsledningskontoret kommer att göra en bedömning av vilka boenden som ska ingå i entreprenadupphandlingen. Utgångspunkten i bedömningen kommer att utgöras av stadsdelsnämndernas aktivitetsplaner, att mångfald uppnås genom att det blir fler utförare. Genom den ökade valfriheten som innebär att det finns flera alternativa utförare höjs kvaliteten i äldreomsorgen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat 12 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har tidigare inkommit med ett ärende med förslag till införande av valfrihetssystem inom vård- och omsorgsboenden i Stockholms stad. Av ärendet framgår att staden bland annat ska genomföra centrala årliga entreprenadupphandlingar av äldreboenden som idag drivs i kommunal regi.

Föreliggande ärende innehåller stadsledningskontorets förslag till boenden att ingå i den första av de återkommande entreprenadupphandlingarna samt principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets förnyelseavdelning i dialog med berörda stadsdelsnämnder samt äldreförvaltningen. Vidare har samråd skett med Stockholms läns landsting samt centrala och lokala pensionärsråd.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har i budgeten för 2007 beslutat att valfriheten ska öka och att staden ska skapa förutsättningar för att ge invånare så stor valfrihet som möjligt. Inom flera av de verksamheter som berör invånarna allra mest ska system för att underlätta valfriheten införas.

Uppdrag gavs åt kommunstyrelsen att utreda och föreslå system för valfrihet, med äldreomsorgen som särskilt prioriterat område. Stadsledningskontoret har därför under våren 2007 utrett förutsättningarna för valfrihetssystem för vård- och omsorgsboenden, och lämnat ett förslag till valfrihetsmodell. (dnr 327-1752/2007). Förslaget innebär att brukare som efter biståndsbedömning beviljas plats på vård- och omsorgsboende ska kunna välja var han/hon vill bo. Valet ska gälla alla boenden som ingår i valfrihetssystemet, d.v.s. inte begränsas till en viss stadsdel. I ärendet föreslås att valfrihetssystem inom vård- och omsorgsboende införs fr.o.m. den 1/7 2008.

Stadsledningskontorets förslag innehåller dels användande av ramavtal, dels att objekt som idag drivs i egen regi upphandlas genom årliga, centralt administrerade entreprenadupphandlingar. Hur stor del som ska konkurrensutsättas årligen avgörs av vad som är lämpligt och optimalt utifrån ett mångfaldsperspektiv.

Av ärendet framgår vidare att stadsledningskontoret kommer att göra en bedömning av vilka boenden som ska ingå i entreprenadupphandlingen. Utgångspunkten i bedömningen kommer att utgöras av stadsdelsnämndernas aktivitetsplaner, att mångfald uppnås genom att det blir fler utförare. Genom den ökade valfriheten som det innebär att det finns flera alternativa utförare höjs kvaliteten i äldreomsorgen.

Föreliggande ärende innehåller stadsledningskontorets förslag till boenden att ingå i den första av de återkommande entreprenadupphandlingarna samt principer för genomförande av entreprenad- och enstaka platsupphandlingarna och avtalens förvaltande.

Ärendet

Val av boenden att ingå i entreprenadupphandling

Hur många boenden?

Stadsledningskontoret har i tidigare ärende (dnr 327-1752/2007) angett en målsättning att samtliga stadens vård- och omsorgsboenden exklusive servicehus som i dag drivs i egen regi skall vara föremål för upphandling inom en femårsperiod. Antalet boenden som föreslås ingå i den första entreprenadupphandlingen styrs naturligt i hög grad av denna övergripande målsättning. Det är mycket viktigt att antalet boenden är möjligt att hantera rent upphandlingsmässigt. Det är vidare viktigt att inte avkall görs på upp-

handlingens kvalitet. Även om kravnivåer etc i upphandlingarna ska vara likartade har varje enskilt boende sina speciella förutsättningar att ta hänsyn till vid genomförande av upphandlingen.

På motsvarande sätt måste urvalet kunna hanteras av de företag, organisationer, stiftelser mfl som är intresserade. Förutsättningar för mångfald ska skapas, men inte genom fler boenden i en upphandling än att bra underlag kan tas fram av anbudsgivande företag, organisationer, stiftelser mfl. Noteras bör att det enligt stadsledningskontorets förslag ska vara enkelt att lämna anbud och det ska innebära minsta möjliga merarbete att lämna anbud på fler boenden än ett. Likväl skiljer sig boendena, och att lägga anbud på ytterligare boenden innebär ofrånkomligen ett visst merarbete.

Enligt stadsledningskontorets bedömning, mot bakgrund av ovan nämnda överväganden, är det lämpligt att handla upp cirka 15 boenden i den första entreprenadupphandlingen.

Vilka boenden?

Som angavs i ärende (dnr 327-1752/2007) har stadsledningskontoret utgått från de aktivitetsplaner stadsdelsnämnderna redovisat och som omfattar de boenden som stadsdelarna avsett lägga ut på entreprenad under 2007 och 2008.

För att en centralupphandling ska uppnå lyckat resultat är det mycket viktigt att urvalet sker i dialog och samråd med stadsdelsförvaltningarna. Stadsledningskontoret har därför, i samband med att ärendet om valfrihetssystem gick ut på remiss bjudit in till möten, där stadsdelsdirektörerna eller personer som av dessa satts att representera stadsdelarna bjudits in till information om - och dialog kring - stadsledningskontorets ärende. Denna dialog har fortsatt under sommaren och har bland annat resulterat i att förvaltningar föreslagit att enstaka boenden, som ligger senare i aktivitetsplan har inkluderats, i syfte att nå önskat urval och mångfald. I gengäld har stadsledningskontoret, i samråd med berörda stadsdelar, i vissa fall valt att inte inkludera boenden som funnits i nämndernas aktivitetsplan.

Det är viktigt att valfrihetssystemet erbjuder inte bara mångfald totalt, utan även lokalt. I stadsledningskontorets tidigare ärende angavs fem geografiska områden: Innerstaden, Södermalm, Väst, Sydväst och Sydost, inom vilka mångfald ska uppnås. I arbetet med att ta fram förslag på boenden att ingå i upphandlingen har stadsledningskontoret därför strävat efter en geografisk spridning, med minst 2 objekt inom respektive område.

Förutom en geografisk spridning på boenden, är det viktigt med en mångfald och variation avseende själva objekten. Stadsledningskontoret har därför strävat efter att ta fram ett urval som både innehåller stora och små objekt.

Stadsledningskontoret föreslår, mot bakgrund av ovan redovisade överväganden, att följande boenden skall ingå i den första entreprenadupphandlingen.

Region	Stadsdel	Typ av boende ¹	Platser
Innerstaden			
Vasens vård- och omsorgsboende	Norrmalm	ÅH, GB	78
Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende	Norrmalm	SH, GB, KT	120
Dianagården	Östermalm	ÅH, GB	48
Kattrumpstullens vård- och omsorgsboende	Östermalm	SH, GB	97
Rio vård- och omsorgsboende ²	Östermalm	SH, GB, KB	89
Södermalm			
Bergsund	Södermalm	SH	123
Vindragaren	Södermalm	SH	34
Väst			
Räcksta	HbyVby	SH, GB, KB	232
Akalla Äldreboende	Rinkeby- Kista	ÅH	51
Sydväst			
Fruängsgården ³	Liljeh-Hägersten	ÅH, SH, GB	128
Åsengården ⁴	Liljeh-Hägersten	ÅH, SH, GB	29
Sydost			
Hemmet för gamla	Skarpnäck	SH, GB, KB	129
Högdalen	En- år- Van	SH, GB	158
Ångsö	Farsta	GB	13

Stadsledningskontoret föreslår att det om det under arbetet med upphandlingen visar sig vara klart olämpligt eller omöjligt att ta med visst boende får kommunstyrelsen besluta att den nu aktuella upphandlingen inte ska omfatta visst eller vissa boenden.

Om upphandlingarna

Organisation

Stadsledningskontoret har tillsatt en projektledare för den entreprenadupphandling av de boenden som kommunfullmäktige kommer att besluta om samt för föreslagen ram-avtalsupphandling. Även om entreprenadupphandlingen sker genom en centralupp-

¹ ÅH = ålderdomshem, GB = gruppboende, SH= sjukhem. KB= korttidsboende

² Ev delar av boendet.

³ Möjligen delar av boendet.

⁴ Med avtalsstart 2008- 09 -30.

handling måste stadsdelsförvaltningarnas kompetens och erfarenhet vad gäller just denna typ av entreprenadupphandling tas till vara. Det är därför viktigt att stadsdelsnämnderna avsätter tid och resurser för deltagande i arbetet. Inte minst gäller detta framtagande av det underlag och uppgifter om respektive boende som är direkt avgörande för upphandlingen.

Utformning

Upphandlingen av entreprenaderna ska utformas på ett sådant sätt att det blir det för staden som helhet och de äldre mest fördelaktiga utfallet, där en ökad mångfald i form av fler vårdgivare och därmed ökad valfrihet är en mycket betydelsefull kvalitetsaspekt.

Vidare ska genom upphandlingarna garanteras att de kvalitetskrav som ställs på äldreomsorgen och hälso- och sjukvården i gällande lagstiftning, Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter samt stadens riktlinjer och policy uppnås.

Utformningen av upphandling av enstaka platser skall ske i överensstämmelse med tidigare upphandlingar av enstaka platser i ramavtal, med de undantag som krävs för att få en enhetlighet med entreprenadupphandlingarna och det nya valfrihetssystemet.

Förvaltning av avtal

Som framgick av tidigare ärende (dnr 327-1752/2007) skall nya entreprenadavtal som upphandlas inom ramen för valfrihetssystemet förvaltas och följas upp av respektive stadsdelsnämnd. Detta innebär mer konkret att när entreprenadupphandling är slutförd och avtal påskrivna skall avtalen lämnas över till respektive ansvarig stadsdelsnämnd. Stadsdelsnämnderna som därmed kommer att träda in i avtalen har därefter ansvar för avtalens förvaltning, uppföljning av verksamhetens kvalitet, löpande dialog med entreprenörer etc.

BEREDNING

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret i dialog med berörda stadsdelsnämnder samt äldreförvaltningen. Vidare har samråd skett med Stockholms läns landsting samt centrala och lokala pensionärsråd. Ärendet har remitterats till äldrenämnden samt till stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Södermalm och Östermalm. Kommunstyrelsens pensionärsråd informerades om ärendet vid sitt sammanträde den 4 oktober 2007. Den korta svarstiden medgav endast muntlig föredragning till rådet.

Innehållsförteckning

Sid

Äldrenämnden
Enskede-Årsta –Vantörs stadsdelsnämnd
Farsta stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
Norrmalms stadsdelsnämnd
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
Södermalms stadsdelsnämnd
Östermalms stadsdelsnämnd

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2007 att remissen besvaras med äldreförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Berit Kruse m fl (s), Margareta Johansson (v) och tjänstgörande ersättaren Ann-Sofi Matthiesen (mp), *bilaga*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen instämmer i stadsledningskontorets förslag i det remitterade ärendet.

I sitt remissvar över det tidigare tjänsteutlåtandet tillstyrkte äldrenämnden arbetsfördelningen mellan stadsledningskontoret, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna i arbetet med de planerade upphandlingarna inför valfrihetssystemet. Äldrenämnden underströk dock att det praktiska arbete som äldreförvaltningen förväntades utföra är omfattande, kräver god förberedelse och en tydlig arbets- och ansvarsfördelning.

I förhållande till det tidigare ärendet har nu tillkommit ett uppdrag till stadsdirektören att genomföra upphandling även av enstaka platser. Äldreförvaltningen delar uppfattning att en samordning av entreprenadupphandlingarna och upphandlingar av enstaka platser enligt ramavtal bör ske. I det nu remitterade ärendet sägs att upphandlingen av enstaka platser ska ske i överensstämmelse med tidigare upphandlingar av enstaka platser enligt ramavtal.

Dessa upphandlingar har tidigare administrerats av den enhet inom stadsledningskontoret som överfördes till äldreförvaltningen vid senaste årsskifte. Även de ramavtal som träffats för enstaka platser fördes rent fysiskt över och förvaltas nu av äldreförvaltningen.

Äldreförvaltningen utgår ifrån att avsikten är att äldreförvaltningen även i fortsättningen ska svara för uppföljning av verksamhetens kvalitet m.m. enligt dessa avtal. Stadsdelsförvaltningarna ska på motsvarande sätt svara för uppföljning av kvaliteten enligt entreprenadavtalen för boenden i respektive stadsdelsområde.

Ansvar för förvaltningen av de avtal som stadsdirektören har träffat ligger emellertid enligt äldreförvaltningens uppfattning på stadsledningskontoret. Ansvar för uppföljning av verksamhetens kvalitet och löpande dialog med utförare etc. kan dock anför-

tros en annan förvaltning än stadsledningskontoret. Dessa förvaltningar måste då ha tillgång till avtalen. Det delade ansvaret medför praktiskt merarbete. Möjligheterna att förenkla administrationen bör prövas.

Enskede-Årsta –Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist m.fl. (s), ledamoten Rosa Lundmark (v), *bilaga*.

Reservation anfördes av ledamoten Jonas Eklund (mp), *bilaga*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Antal objekt

Målet är att samtliga vård- och omsorgsboenden exkl. servicehusen som idag drivs i egen regi ska vara upphandlade inom en femårsperiod. Stadsledningskontoret föreslår att 14 objekt, spridda över staden, upphandlas i första omgången. I princip är det ett inom varje stadsdelsnämndsområde. Stadsdelsförvaltningen bedömer att detta är en rimlig nivå. Det är viktigt för att få en bred konkurrens att det inte är för många objekt samtidigt. Förvaltningen bedömer även att om det ska komma fram fler nya aktörer på marknaden och att även stimulera avknoppning så är det bättre att öka antalet successivt under femårsperioden. Framförallt behöver flera medarbetare som eventuellt planerar en avknoppning ytterligare tid för att ta del av det stöd som stadsledningskontoret nu erbjuder. Förvaltningen bedömer även att det föreslagna antalet är rimligt med hänsyn till att själva övertagandeprocessen ska vara realistisk att genomföra. Parallellt med denna upphandling genomför förvaltningen flera andra upphandlingar utifrån aktivitetsplanen.

Vilka objekt

Stadsledningskontorets förslag till objekt utgår från de aktivitetsplaner som beslutades i de olika stadsdelsnämnderna våren 2007. Det innebär för Enskede-Årsta-Vantörs del att det är Högdalens vård- och omsorgsboende som står först i tur, från början stod Åsens äldreboende. Det objektet är enligt tidigare nämndbeslut föremål för avveckling. Förvaltningen bedömer att det fortfarande är bra att börja med Högdalens vård- och omsorgsboende. Att förvaltningen tidigare bedömt att det ska vara först beror främst på att det finns väldigt få privata aktörer av äldreomsorg i de södra delarna av stadsdelsnämndsområdet.

Övrigt

Stadsledningskontoret kommer att genomföra upphandlingarna för samtliga aktuella objekt. Stadsdelsförvaltningen kommer att bistå med underlag och uppgifter om det aktuella boendet. Detta innebär att det är kommunstyrelsen som beslutar om förfråg-

ningsunderlag och som tecknar avtal. Stadsdelsnämnden kommer sedan att ansvara för att förvalta och följa upp avtalet. Detta är samma tillvägagångssätt som idag gäller för ramavtalet för enstaka platser. Förvaltningen har inga särskilda synpunkter på detta förfarande. Det bör dock tas i beaktande att de förvaltningar som har många objekt inom stadsdelsnämndsområdet, vare sig de i dag är i egen regi eller privata, har en ökad administrativ kostnad för uppföljning och tillsyn. Denna kostnad tar idag inte resursfördelningssystemet hänsyn till.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2007 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m fl (s), Malin Larsson (v) och Patrik Slimane (mp), *bilaga*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget och att Ängsö gruppboende upphandlas. Förvaltningen har varit delaktig i förberedelseprocessen av den centrala upphandling av vård och omsorgsboenden som redovisas i ärendet och har därmed fått möjlighet att lämna synpunkter och bidra med erfarenheter.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2007 att godkänna och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att det ska finnas en ökad mångfald av vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen, och att för detta ändamål genomföra centralupphandling av entreprenad drift av delar av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt hela Åsengårdens vård- och omsorgsboenden.

I ärendet anger stadsledningskontoret att det är viktigt att ta hänsyn till att varje enskilt boende har sina speciella förutsättningar vid genomförande av upphandlingen. Vad gäller Fruängsgården ser förvaltningen det som mycket viktigt att centrala delar kan behållas. Förvaltningen föreslår därför att endast delar av boendet, hus B som innehåller 128 platser fördelat på 40 gruppboende och 88 sjukhem, upphandlas för entreprenad drift. B-huset är en väl avgränsad del av boendet och verksamheten är

stabil med ändamålsenliga lokaler. Fruängsgården fungerar till viss del som ett "Äldrecentra" där olika resurser samutnyttjas. I bottenplanet finns en gemensam gård, kiosk, restaurang, samlingssalar och verksamhet som är öppen för alla pensionärer. Det finns många aktiviteter i lokalerna som även boende i hus B kan delta i om de får stöd och hjälp från boendets personal eller anhöriga. I upphandlingen av hus B Fruängsgården förslår därför förvaltningen att en förutsättning i upphandlingen är att entreprenören delfinansierar vissa verksamheter i bottenplanet. I övriga delar av huset kommer förvaltningen framledes att föreslå vissa omstruktureringar så att lokalerna inom Hägersten-Liljeholmen utnyttjas så ändamålsenligt som möjligt. Denna komplexitet anser förvaltningen som mycket viktig att beakta i upphandlingen.

Åsengården som är ett demensboende med 29 platser i tre plan och drivs redan idag på entreprenadavtal. Verksamheten är stabil och fungerar väl och lokalerna är ändamålsenliga. Avtalet med Attendo Care AB går ut den 30 september 2008 och Åsengården lämpar sig därför bra för att finnas med i denna upphandling.

Förvaltningen ställer sig också positiv till att genom centralupphandling genomföra upphandling av enstaka platser i särskilda boendeformer för service och omvårdnad för personer över 65 år.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen, som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2007 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen samt ställa sig positiv till att Räcksta sjukhem ingår i den första centralupphandlingen.

Reservation anfördes av vice ordförande Berit Kruse m fl (s) med instämmande av ledamot Leif Larsson (v), *bilaga*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Tomas Melin (mp), *bilaga*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

För Hässelby- Vällingby stadsdelsnämnd innebär det att Räcksta sjukhem kommer att omfattas av den första upphandlingen.

I stadsledningskontorets förslag anges att sjukhem, demensboende och korttidsboende på Räcksta omfattas av upphandlingen. Förvaltningen föreslår att även de två dagverksamheterna inkluderas. Nämnden kommer att ha kvar det yttersta ansvaret för verksamheten samt att ansvara för uppföljningen av verksamheten och dess kvalitet.

Förvaltningen har ingen avsikt att föreslå nämnden att lägga ett egenregionbud. Det är viktigt att alla boende i Hässelby- Vällingby kan få inflytande över sin vård och omsorg. Som en del i detta bör det skapas möjlighet för flera aktörer att verka i områ-

det.

I de tidigare ärendena om upphandlingar och kundval belystes inte MAS- ansvaret. Förvaltningen anser att det är viktigt att det ska råda likställdhet inom staden. Därför föreslår förvaltningen att man i förfrågningsunderlaget ska skriva in om anbudsgivaren ska ha en intern MAS (medicinsk ansvarig sjuksköterska) eller om förvaltningens MAS ska ansvara för hälso- och sjukvården inom verksamheten.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 oktober 2007 att

1. Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Stadsdelsnämnden ställer sig därmed bakom stadsledningskontorets förslag om att centralt upphandla driften av Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboenden samt Vasens vård- och omsorgsboende samt principerna för kommande upphandling.

Reservation anfördes av vice ordföranden Jan Valeskog m.fl. (s) och ledamoten Yildiz Kafkas (mp), *bilaga*.

Reservation anfördes av ledamoten Hans Enroth (v), *bilaga*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att invända mot att Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende samt Vasens vård- och omsorgsboende skall ingå i den centrala upphandlingen.

Förvaltningen ställer sig också bakom principerna för utformning av entreprenad-upphandlingen och för upphandlingen av enstaka platser samt ansvaret för avtal och förvaltning av dessa.

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande finns benämningar som ålderdomshem, gruppboende och sjukhem. Förvaltningen anser att det är viktigt att vara konsekvent och benämna den verksamhet som skall upphandlas som vård- och omsorgsboende med de tillägg som kan vara relevanta som exempelvis demensinriktning.

Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboenden kommer att om fatta 106 platser då den del som avser korttidsboende kommer att flytta till Väderkvarens vård och omsorgsboende.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordförande Abebe Hailu m.fl. (s), samt Gunilla Bhur m.fl. (v), *bilaga*.

Reservation anfördes av Jakob Dencker (mp), *bilaga*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt gällande aktivitetsplan för Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, som utgör en av bilagorna till Reviderad verksamhetsplan med budget 2007, är startdatum för upphandlingen av Akalla äldreboende utsatt till den 1 september 2008. Stadsledningskontorets förslag innebär att upphandlingen av verksamheten inom Akalla äldreboende tidigareläggs cirka ett år.

Förvaltningen får här fästa uppmärksamheten på att de uppgifter som i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande redovisas avseende verksamhetens omfattning är felaktiga.

Verksamheten inom Akalla äldreboende omfattar:

ÅH (12 platser)

GB (8 platser)

Psykiatriatriiskt gruppboende (8 platser)

Avlastning (4 platser)

Totalt omfattar verksamheten 32 platser

Enligt stadsdelsförvaltningens bedömning finns inga hinder för att upphandlingen av Akalla äldreboende tidigareläggs och därmed ingår i den första entreprenadupphandlingen som staden centralt genomför. Information i ärendet har givits berörd personal samt brukare och deras anhöriga.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig i allt övrigt bakom stadsledningskontorets förslag såväl vad avser upphandlingarnas organisation och utformning som förvaltningen av avtal.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 oktober 2007 att

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd godkänner i huvudsak förvaltningens tjänsteutlåtande, överlämnar till kommunstyrelsen och anför därutöver följande:
”Längden på entreprenadavtalen kan variera. Vissa avtal kan vara upp till 10 år för att ge kontinuitet och förutsägbarhet åt verksamheten.”
2. Skarpnäcks stadsdelsnämnd godkänner att kommunstyrelsen genom förenklad upphandling genomför centralupphandling av entreprenad drift för Hemmet för Gamla.

3. Skarpnäcks stadsdelnämnd föreslår att kommunstyrelsen får i uppdrag att genom förenklad upphandling genomföra centralupphandling av enstaka platser i särskilda boendeformer för service och omvårdnad för personer över 65 år.
4. Skarpnäcks stadsdelnämnd föreslår att stadsdirektören ges i uppdrag att fatta beslut om tilldelning av kontrakt och teckna avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet.

Reservation anfördes av vice ordföranden Maria Hannäs (v), ledamoten Monika Lindh m.fl. (s) och ledamoten Birgitta Hansen (mp), *bilaga*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att Hemmet för Gamla tas med i den centralupphandling som ska genomföras av stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret kommer att återkomma till Skarpnäcks stadsdelnämnd för synpunkter på förslaget till förfrågningsunderlag. Detta ärende kommer att tas upp på decembernämnden. En stor del av det förfrågningsunderlag som nämnden godkände i juni 2007 kan med avseende på beskrivning av bemanning och lokaler komma att användas av stadsledningskontoret. Det kommer att vara ett underlag för det förfrågningsunderlag som stadsledningskontoret ska upprätta.

För att det ska stämma med stadens policy och anvisningar kommer troligen inte detaljerade krav på kvalitetsmätningssystem att kunna ställas. En anslutning till en centralupphandling bidrar till en större enhetlighet inom staden. Ansvar för avtalens förvaltning, uppföljning av verksamhetens kvalitet, löpande dialog med entreprenörer etc. kommer att ligga på stadsdelnämnden, vilket är detsamma som idag. Förvaltningen har vid upphandlingen av Hemmet för Gamla valt att ha en kommunalt anställd MAS, vilket har underlättat uppföljningen av verksamhetens kvalitet.

Ett problem som kan uppstå vid denna centralupphandling är att upphandling och avtalsskrivning inte blir klar i sådan tid att en eventuell annan entreprenör än nuvarande får svårt att klara ett övertagande innan nuvarande avtal går ut. Detta gäller även om nuvarande entreprenör inte godkänns eller väljer att inte lämna anbud. Hur en sådan situation ska lösas går inte att avgöra i dagsläget.

Om äldre personer inte väljer att bo på Hemmet för Gamla kommer det att bli tomma lägenheter. I ett valfrihetssystem kan inte stadsdelsförvaltningen garantera en viss beläggning eftersom det är brukarens eget val som styr. Vid entreprenadupphandlingen av vård- och omsorgsboendet Hemmet för Gamla garanteras idag en viss beläggning. Om stadsdelnämnden ska ta ytterligare kostnader för att äldre väljer andra boenden än Hemmet för Gamla kan det innebära mycket stora kostnader för stadsdelnämnden, dels kostnader för en tom plats och dels kostnader för en plats på ett annat boende.

I förslaget till ersättningssystem för vård- och omsorgsboende i ett valfrihetssystem (Dnr 320-3446/2007) står att konsekvensen för en stadsdel om den enskilde väljer ett privat alternativ framför boenden som drivs i egen regi blir att stadsdelnämnden får dubbla kostnader. Dels kostnader för egna tomma lägenheter och kostnader för det

privata boende som den enskilde väljer. Skarpnäcks stadsdel har i dagsläget inget vård- och omsorgsboende i egen regi som kommer att omfattas av valfrihetssystemet, men för de stadsdelnämnder som har det kommer kostnaderna att öka. För att en reell valfrihet ska råda är det viktigt att det finns boenden kvar i kommunal regi. Förslaget att entreprenadavtalen ska vara tio-åriga vill förvaltningen avstyrka.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Maria Palme m.fl. (s), ledamoten Birger Jeansson (mp) och tjänstgörande ersättaren Heinz Spira (v), *bilaga*.

Ersättaryttrande gjordes av Annika Ivarsson (c) , *bilaga*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom stadsledningskontorets förslag på att cirka 15 vård- och omsorgsboenden är ett lämpligt antal att ingå i den första entreprenadupphandlingen. Att urvalet av objekt inte enbart har skett utifrån aktivitetsplanerna utan i dialog med stadsdelsnämnderna ser förvaltningen som positivt. Den geografiska spridningen är väl genomförd. För att förvaltningen ska kunna uttala sig om objektens mångfald och variation krävs det en mera omfattande information om respektive objekt, men det framgår dock av ärendet att stadsledningskontoret haft möten för dialog med stadsdelarna kring de föreslagna objekten.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2007 att godkänna och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordförande Rolf Lindell m fl (s), ledamöterna Marion Sundqvist (mp) och Berit Bornecrantz Dias (v), *bilaga*.

Särskilt uttalande gjordes av Rolf Lindell m fl (s), ledamöterna Marion Sundqvist (mp) och Berit Bornecrantz Dias (v), *bilaga*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

De boenden som föreslås ingå i den första entreprenadupphandlingen har en geografisk spridning och variation i typ av boende. De föreslagna boendena inom Östermalms stadsdelsnämnd finns med i nämndens aktivitetsplan för upphandling och konkurrens under 2007 och 2008 och förvaltningen stödjer stadsledningskontorets förslag.

Förvaltningens uppfattning är att förslaget till genomförande av centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ger förutsättningar för ökad mångfald av aktörer och verksamheter vilket stimulerar till kvalitetsutveckling inom äldreomsorgen. Förvaltningen vill därför framhålla vikten av att mångfald både uppnås och bevaras.

Förvaltningen är positiv till att entreprenadupphandlingarna kommer att genomföras centralt. En samlad upphandlarkompetens bör ge förutsättningar för ett mer effektivt resurs-utnyttjande och en större tydlighet för marknadens aktörer. I sammanhanget är det positivt att förslaget har förtydligats avseende vikten att förvaltningarna görs delaktiga i upphandlingsprocessen ex. när det gäller framtagande av underlag och uppgifter om respektive boende.

När det gäller förvaltningarnas ansvar för uppföljning av avtalen är förhoppningen att i och med att samma krav ställs i entreprenad- som i ramavtalsupphandlingen kommer verksamheterna att bli lättare att följa upp samt jämföra mellan andra boenden i valfrihetssystemet.

Stadsledningskontoret har i tidigare ärende angett en målsättning att samtliga stadens vård- och omsorgsboenden som idag drivs i egen regi ska vara föremål för upphandling inom en femårsperiod. Servicehus är enligt förslaget exkluderat i denna upphandling.

När det gäller Rio vård- och omsorgsboende består det, förutom av 88 lägenheter med demens och somatisk inriktning, av en servicehusdel med 71 lägenheter. Förvaltningen ser gärna att man finner en helhetslösning vid upphandlingen för att underlätta för kommande entreprenör och värna kontinuiteten och tryggheten för de boende.

RESERVATIONER M.M.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av ledamoten Berit Kruse m fl (s), Margareta Johansson (v) och tjänstgörande ersättaren Ann-Sofi Matthiesen (mp) enligt följande:

Eftersom ärendet om kundvalsmodellen ännu inte har behandlats i Kommunfullmäktige då det har återremitterats, har svar således inte har getts på våra frågor och vi kan därför inte ta ställning till detta ärende. Vi konstaterar att borgarna styckar sönder ursprungsärendet om kundvalsmodellen i flera ärenden, vilket medför problem med att överblicka hela processen.

Avtalstiden som nämns i ärendet, skiljer både centralt och lokalt. Att centralisera äldreomsorgen på det här sättet, medför många risker. Ansvaret måste vara lokalt. Ytterligare problem med ärendet är dels att servicehusen exkluderas från denna process och det så kallade mångfaldsperspektivet. Som ett resultat av detta system, kommer majoriteten av alla boenden att avkommunaliseras. Det är inte mångfald. Hur kan borgarna i samma anda tala om valfrihet för de äldre?

Med andra ord är ärendet väldigt motsägelsefullt och att det finns stora och viktiga frågeställningar som inte är utredda. Med uteblivet kommunalt ansvar kan man inte tala om valfrihet och mångfald. Den enda valfrihetsaspekt som påverkar den enskilde äldre, som vi kunnat utläsa ur ärendet, är det faktum att den äldre i framtiden skall kunna ställa sig i kö till ett boende, dock inte till servicehus som undantas.

Vi har en rad olika frågor som behöver besvaras under det fortsatta arbetet.

Några exempel på dessa är;

1. Ersättningssystemen till utförare och hur mätningar skall genomföras och gå till,
2. Hur kommande eventuella lagändringar kommer att påverka modellen,
3. Avtalstidernas längd och möjligheten till upphävande vid misskötsel,
4. Kommunens yttersta ansvar, "Vi saknar skrivningar om vikten av att bibehålla en andel av verksamheten i kommunal regi. Det behövs, som äldreförvaltningen framhåller, för valfrihetens skull. Ett annat starkt argument är att staden måste kunna upprätthålla och utveckla sin egen kompetens. Det är kommunen som i alla lägen har det yttersta ansvaret för äldreomsorgen och måste vara beredd att rycka in när enskilt drivna verksamheter sviktar." (Citat KPR)
5. Att egenregi alltid skall läggas vid eventuell upphandling,
6. Exkluderingen av servicehusen i modellen,
7. Närhetsprincipen kontra geografiska mångfaldsområden,
8. Kundvalsmodell och mångfald i geografiska områden kontra regionperspektivet,
9. Åtskiljandet av ansvar, befogenheter och uppföljningen centralt/lokalt, (beställare/uppföljare),
10. Hur skall kö systemet utformas och vilka kriterier gäller för köande?,
11. Samt tidpunkten för ett eventuellt införande av modellen.

12. Dessutom har vi samma fundering likt KPR, hur står införandet och kostnaden för denna modell i förhållande till vad som kommer ut ur systemet? Är det värt det?

Vår förhoppning är att vi under den fortsatta beredningen skall få svar på våra funderingar, undringar och frågor.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist m.fl. (s) och ledamoten Rosa Lundmark (v) enligt följande:

Som svar på remissen anfördes följande.

Nämnden avvisar kommunstyrelsens förslag till upphandling av vård- och omsorgsboenden. I det fall upphandling skall göras skall detta ske lokalt i respektive stadsdelsnämnd samt att egenregianbud alltid skall läggas i de fall som upphandling sker.

Reservation anfördes av ledamoten Jonas Eklund (mp) enligt följande:

1 Förslaget till centralupphandling avstyrks.

2 Följande anfördes.

Det finns inga rimliga skäl att centralisera upphandlingar av äldreomsorg till stadsledningskontoret. Stadsdelsnämnderna har god kunskap om sina äldreboenden och kan bättre än stadsledningskontoret bedöma vad som är lämpligt att upphandla, hur verksamheterna bör "paketeras" samt vilka specifika krav som bör ställas i varje enskild upphandling. Eftersom det är stadsdelsnämnderna som ska förvalta entreprenadavtalen framstår det som självklart att stadsdelsnämnderna även ansvarar för att ta fram och teckna avtalen. Vid behov av stöd i upphandlingsprocessen ska stadsledningskontoret naturligtvis kunna rådfrågas. Att göra upphandlingarna centralt riskerar att leda till likriktning av verksamheterna vid stadens äldreboenden, i stället för den mångfald som brukarvalssystemet sägs syfta till.

Miljöpartiet de gröna motsätter sig att av rent ideologiska skäl lägga ut kommunalt driven äldreomsorg på entreprenad. Att upphandla alla stadens kommunala äldreboenden på fem år är att ha orimligt bråttom att avskaffa friheten att välja ett kommunalt boende. Upphandling i konkurrens bör i stället användas i de fall där det kan antas höja verksamhetens kvalitet eller minska kostnaderna med bibehållen god kvalitet, och där det även finns stöd för upphandlingen hos brukare, anhöriga och personal. Dessutom bör staden som huvudregel lägga egenregianbud i verksamhetsupphandlingar.

Ett brukarvalssystem för äldreboenden i Stockholms stad ger möjlighet för de äldre att aktivt välja någon privat driven verksamhet. Därmed blir de äldres valfrihet mindre relevant som skäl för att upphandla kommunala äldreboenden, särskilt som det också ska finnas frihet att välja ett kommunalt drivet äldreboende. Sannolikt fungerar ett brukarvalssystem dessutom bättre för att åstadkomma en mångfald av verksamhetsinriktningar bland äldreboendena än massiva verksamhetsupphandlingar av kommunala äldreboenden.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m fl (s), Malin Larsson (v) och Patrik Slimane (mp) enligt följande:

Gunnar Sandell m fl (s), Malin Larsson (v) och Patrik Slimane (mp) anmälde att man inte deltar i beslutet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Berit Kruse m fl (s) med instämmande av ledamot Leif Larsson (v) enligt följande:

Förslag till beslut:

Stadsdelsnämnden föreslår att kommunstyrelsen beslutar avslå upphandlingen av Råcksta sjukhem.

Stadsdelsnämnden anför:

Den borgerliga majoriteten i Stockholm stad föreslår att i princip allt som inte är myndighetsutövning ska upphandlas/konkurrensutsättas.

I den sk kundvalsmodellen är företagandet i fokus och inte de äldre. Vad är egentligen valfrihet för de äldre? Verksamhet med bra omsorg, inflytande i vardagen, möjlighet att både välja boende och välja mellan t ex matlåda och lagad mat m.m.

Det viktiga är inte att ordna så att vinstdrivande företag tar över verksamheten utan valfrihet kan utmärkt genomföras med de verksamheter som drivs i kommunal regi och låta dessa tillsammans med de boende skapa sin egen profil.

Råcksta sjukhem är nu först ut på banan för upphandling. Det nya kundvalssystemet som ska gälla är ännu ej beslutat av Kommunfullmäktige men förberedelsen för upphandlingen har ändå pågått en längre tid. Att redan nu gå ut med upphandling då nödvändiga beslut ej är fattade förutom kundvalssystemet också resursfördelningssystemet finner vi ytterst märkligt.

Förvaltningen skriver i ärendet

"Förvaltningen har ingen avsikt att föreslå nämnden att lägga ett egenregianbud. Det är viktigt att alla boende i Hässelby-Vällingby kan få inflytande över sin vård och omsorg. Som en del i detta bör det skapas möjlighet för fler aktörer att verka i området."

Vi ställer oss frågan om detta är en professionellt uttalande av förvaltningsledningen eller ett citat från de borgerliga skrifterna? Att få inflytande över sin vård och omsorg har inget att göra med antalet aktörer på marknaden.

Enligt utsago i kommunfullmäktige ska varje nämnd besluta om egna regin får lägga bud.

Socialdemokraterna vänsterpartiet anser att Råcksta sjukhem i första hand ska vara kvar i egen regi.

Om upphandling ska ske anser vi att egna verksamheten alltid ska vara med och lämna anbud.

I ärendet finns inte beskrivet hur den fortsatta processen ska genomföras.

Klart är att stadsdelsnämnden får ansvaret för både egenregi och entreprenaddriften
Ska nämnden ta ställning till förfrågningsunderlaget?
Ska nämnden få yttra sig om inkomna anbud?
När ska upphandlingen ske? Frågorna är många.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Tomas Melin (mp) enligt följande:

Miljöpartiet de Gröna välkomnar upphandlingen. Vi tror på konkurrens.
Men vi tror också att för att bästa bud ska vinna måste alla delta. Därför vill vi att förvaltningen ska lägga ett eget regi-anbud. De gröna vill därför bifalla följande delar av socialdemokraternas förslag till beslut:
”Förvaltningen skriver i ärendet
’Förvaltningen har ingen avsikt att föreslå nämnden att lägga ett egenregianbud. Det är viktigt att alla boende i Hässelby-Vällingby kan få inflytande över sin vård och omsorg. Som en del i detta bör det skapas möjlighet för fler aktörer att verka i området.’
Vi ställer oss frågan om detta är ett professionellt uttalande av förvaltningsledningen eller ett citat från de borgerliga skrifterna?
Enligt utsago i kommunfullmäktige ska varje nämnd besluta om egen regi får lägga bud.
Om upphandling ska ske anser vi att egna verksamheten alltid ska vara med och lämna anbud.”

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Jan Valeskog m.fl. (s) och ledamoten Yildiz Kafkas (mp) enligt följande:

Vice ordföranden Jan Valeskog m.fl. (s) och ledamoten Yildiz Kafkas (mp) ansåg att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat följande:

1. Stadsdelsnämnden avstyrker att de föreslagna upphandlingarna genomförs då allvarliga oklarheter råder om förutsättningarna.
2. Stadsdelsnämnden anför därutöver följande:
Det ärende (dnr. 327-1752/2007) som ligger till underlag för den föreslagna upphandlingen har för närvarande återremitterats av kommunfullmäktige då det uppvisade mycket stora brister.
Följande 15 frågor är av mycket stor betydelse att få besvarade, inte bara för oss och de äldre i Stockholm, utan också för de företag som förväntas lämna anbud i den nu föreslagna upphandlingen.
 1. Hur kommer man att säkerställa att även äldre utan anhöriga, äldre med bristande språkkunskaper och äldre med bristande ork och förmåga ska kunna välja?
 2. Hur ska äldres inflytande över boendet öka med den aktuella modellen? Ska det avtalsregleras?
 3. Hur skall kösystemet utformas och vilka kriterier ska gälla för köande?

4. Utifrån vilka principer avgör man avvägningen mellan närhetsprincipen och geografiska mångfaldsområden?
5. Kommer seriösa egenregianbud att förberedas vid eventuell upphandling eller innebär förslaget i andra ledet en avveckling av kommunens ansvar? Ingår rätten att välja kommunalt boende i kundvalssystemet?
6. Hur ska kvalitet och vårdinsatser mätas så att fördelningen av ersättning till utförare blir adekvat?
7. Hur tänker man sig hantera problem som uppstår när man skiljer ansvar och befogenheter från uppföljning?
8. Flera exempel visar att det kan vara viktigt med s.k. "whistle-blowers" i de aktuella verksamheterna. Kommer meddelarfriheten att garanteras i avtal med privata boenden? Vilka garantier ges för de äldres och anhörigas insyn och inflytande i äldreomsorgen?
9. Hur bedömer man konsekvenserna av de exceptionellt långa avtalstiderna och behovet av en möjlighet till upphävande av avtal vid misskötsel? Kommer kommunen att kunna återta verksamheten i sådana fall?
10. Var bedömer man att gränsen går för kommunens ansvar, inte minst mot bakgrund av KPR:s skrivning: "Vi saknar skrivningar om vikten av att bibehålla en andel av verksamheten i kommunal regi. Det behövs, som äldreförvaltningen framhåller, för valfrihetens skull. Ett annat starkt argument är att staden måste kunna upprätthålla och utveckla sin egen kompetens. Det är kommunen som i alla lägen har det yttersta ansvaret för äldreomsorgen och måste vara beredd att rycka in när enskilt drivna verksamheter sviktar."
11. Det här handlar till största delen om äldre med stort vårdbehov. Om underlaget sjunker genom dödsfall eller att äldre väljer bort ett specifikt boende, hur påverkas de kvarboende? Hur ska tomma platser betalas? Ska små vårdgivare få särskilda villkor? Hur hanteras framtida konkurser hos vårdgivarna?
12. Hur mycket resurser kommer att tillföras äldreomsorgen för att öka tillgången på platser i populära boenden så att valfriheten garanteras?
13. Vad svarar man på KPR:s frågeställning: Står kostnaden för denna modell i proportion till vad som kommer ut ur systemet för den enskilda?
14. Redan idag råder bättre förutsättningar för privata anordnare i avtalet om enskilda platser, där man får betalt upp till 14 dagar vid uppsägningar. Vissa stadsdelsnämnder ger bara betalt för ett dygn. Hur ska likställigheten mellan anordnare garanteras?
15. Servicehusen är exkluderade i modellen. Avses de föras in sedan?

När kommunstyrelsen besvarat ovanstående frågor bör ett nytt beslutsunderlag presenteras, där de äldres vårdbehov och kostnaderna för skattebetalarna ingår som underlag för ett eventuellt beslut om upphandling.

Reservation anfördes av ledamoten Hans Enroth (v) enligt följande:

Ledamoten Hans Enroth (v) ansåg att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat att avstyrka förslaget.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Abebe Hailu m.fl. (s), samt Gunilla Bhur m.fl. (v) enligt följande:

Fokus i det här ärendet är *företagandet* och inte de äldre. Den centrala frågan för äldreomsorgen i Stockholm är *inte* en utökad marknad med fler entreprenörer, som den högerledda majoriteten tycks tro. En utökad marknad betyder för oss inte i sig en verklig valfrihet. En utökad marknad innebär en kommersialisering av äldreomsorgen, vilket snarare förminskar äldreomsorgens chanser till att göra sig attraktiv, då det exempelvis blir svårare att kvalitetssäkra den med den kommersialiserade strukturen den väntas få.

Man ser tydligt att högeralliansen har prioriterat skattesänkning, avknoppning och privatisering i första hand på bekostnad av de äldre och äldreomsorgspersonalen. Det är en medveten politik från borgarnas sida att kraftigt skära ned personalstyrkan inom äldreomsorgen, för att på så sätt underlätta privatiseringen genom att slakta och stycka den i bitar.

Innan centraliseringen av äldreboendena har börjat, kan vi redan nu i Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd se tecken på vad som väntar. Ett stort antal anställda kommer att bli övertaliga inom Rinkebys- och Kistas äldreomsorg. Innan en omfattande centralisering som denna sätts i bruk, vill vi veta hur många tjänster som kommer att försvinna från Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, och i de övriga stadsdelsnämnderna. Vi vill också veta hur det nya resursfördelningssystemet påverkar de pris som ska fastställas innan upphandlingen genomförs?

Alla ska kunna åldras i trygghet och visshet om att stödet från samhället finns där om och när man behöver det. Detta är något alla vi politiker kan skriva under på. Men hur hjälper det då de äldre att kvalificerad och erfaren personal försvinner, som de äldre dessutom har hunnit lära känna? Inte bara kvalitén sänks inom äldreomsorgen på det här viset, men vi vet att trygghet är ett av nyckelorden för att garantera den äldre en bekvämlighet i sitt boende.

Att kvalificerad personal försvinner, som de äldre dessutom har skapat en relation till, är oacceptabelt. Detta öppnar upp för privata företag att anställa utbildad personal och till en lägre lön. Detta är de konsekvenser vi har kunnat konstatera inom **enbart** vår stadsdelsnämnd. Vi fasar för vad som väntar de övriga stadsdelsnämnderna i Stockholm.

Rinkeby-Kista är en stadsdelsnämnd med en stor mångfald i sin befolkning. Mångfald är också något som borgarna säger sig eftersträva. Samtidigt som vi vet att de äldre i Sverige minskar, ökar de i just i denna invandrartäta stadsdel. Att då minska äldreomsorgspersonalen är besynnerligt. Denna personal behövs inte minst för att de äldre ökar, vilket ökar behovet av *många* anställda, men dessutom erbjuder personalen en mångfald som saknas på många andra äldreomsorgsboenden. Personalen på dessa boenden har en språklig och kulturell expertis som är nödvändig för de äldre, som många gånger har utländskt påbrå.

Det är viktigare att efterfråga en rad andra förbättringar inom äldreomsorgen än vad som föreslås med denna modell. Förutom god omvårdnad, omsorg och service med hög kvalitet, efterfrågas en mångfald i boendet och då menas inte fler entreprenörer. Olika inriktningar på boenden efterfrågas, till exempel kan boendena anta olika former utifrån exempelvis kulturella och språkliga aspekter, eller hur verksamheten på boendet inriktas. Det är utifrån dessa behov vi politiker bör agera. Tyvärr saknar det föreslagna systemet med kundval helt denna dimension som verkligen skulle göra skillnad för de äldre i vardagen.

En hög grad av delaktighet och självbestämmande för den äldre, är valfrihet för oss socialdemokraterna och vänsterpartiet. Därför är också vi positiva till möjligheten att få välja mellan olika boenden, men detta ska inte ske genom en centralisering av upphandlingen av entreprenader. Möjligheten till att välja mellan olika boenden kan skapas inom ramen för dagens system utan en central ramupphandling.

Bristerna i borgarnas kundvalsmodell är många. Till exempel kommer inte egenregi bud kunna läggas. Vidare kommer inte servicehus ingå i planerandet av denna kundvalsmodell och vem som ska ansvara för upphandling, kostnadsansvar och uppföljning skiljer sig åt. De borgerliga förslaget till kundvalssystem innebär väldigt långa avtalsperioder. Detta minskar det demokratiska inflytande och flexibiliteten över äldreomsorgen.

Att centralisera och privatisera äldreomsorgen genom en ny kundvalsmodell på det här sättet är inte lösningen på problemen i äldreomsorgen.

Reservation anfördes av Jakob Dencker (mp) enligt följande:

Jakob Dencker (mp) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för eget beslut

- delvis godkänna förvaltningens förslag
- följande krav ställs som en förutsättning för att upphandling ska inledas:
 - att förvaltningen utformar en utförlig plan för kvalitetssäkring av kundvalssystemet
 - att stadsdelsnämnderna får lägga anbud som innebär att man syftar att driva äldreomsorgen i egen regi
 - att miljökrav ställs vid upphandling av aktörer för kundvalssystem
 - att minst 30 % av maten som serveras i äldreboendena ska vara ekologisk
 - att antidiskrimineringsklausuler införs vid upphandling av aktörer för kundvalssystem
 - att meddelarfrihet gäller även för de privat drivna omsorgsgivarna
 - att stadsdelsnämnden verkar för att man övergripande i staden arbetar för att undvika privat monopol eller oligopol i äldreomsorgen, d v s att undvika att ett eller några få stora företag tar över nästan all äldreomsorg
- att man ska undersöka om man kan uppmuntra personalen att ta över som personalkooperativ som ett alternativ till privata vinstdrivande företag.
- att därutöver anföras följande:

Upphandling av äldreomsorg skulle kunna innebära valfrihet. Får man till en blandning av seriösa privata äldreboenden, kompetent kommunal äldreomsorg och koopera-

tiv, t ex personalkooperativ, skulle detta kunna leda till verklig valfrihet. Det gäller dock att tänka på att gamla människor som kan vara sjukliga eller trötta inte har så lätt att välja aktivt mellan olika alternativ.

Om vi vill ha verklig valfrihet ska det dock inte bli privat monopol eller oligopol, alltså att stora vårdföretag köper upp nästan hela Stockholms äldreomsorg. Därför bör konkurrensutsättningen ske långsamt och stegvis, så att man hinner utvärdera varje steg. Avtalsperioderna bör inte vara för långa, absolut inte så långa som 10 år.

Vad gäller våra lokala förhållanden i Rinkeby-Kista bör man påpeka att Rinkeby-Kista pensionärsråd motsätter sig upphandling av Akalla äldreboende. Man hänvisar bl a till att det redan varit turbulens och oro på Akalla äldreboende. Troligen bör stadsledningskontoret göra en ny översyn av vilka boenden som bör väljas ut för upphandling, med konsekvensanalys, innan man går vidare om beslut om centralupphandling tas.

De kommunala aktörer som driver äldreomsorg ska kunna lägga egen regi-anbud, d v s lägga ett förslag på i vilken form, till vilket pris och med vilken profil de själva skulle kunna driva verksamheten. Om det visar sig att den kommunala äldreomsorgen kan drivas med bättre kvalitet och/eller till lägre kostnad, varför ska den då inte få chansen att driva äldreomsorgen?

Centralisering av upphandling av äldreomsorg till stadsledningskontoret innebär en försvagning av stadsdelsnämnderna. Det verkar som om den borgerliga majoriteten steg för steg vill montera ned stadsdelsnämnderna, och införa en mer centralstyrd stad i Stockholm.

Ett införande av kundvalssystem för vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen är positivt om det kan leda till ökad kvalitet inom äldreomsorgen och en ökad anpassning till brukarnas individuella behov genom större valmöjligheter och profiler. Att ett kundvalssystem införs endast med ideologiska motiv att öka mångfalden eller ge vårdföretag möjlighet att tjäna stora pengar är däremot tveksamt. Brukaren, den äldre, måste stå i fokus genom hela processen.

Det är positivt om konkurrensen inom valfrihetssystemet inte sker med priset utan med kvaliteten. Här finns alltså stora möjligheter att införa miljö- och sociala krav vid upphandling av aktörer. Särskilt bör kravet på att leverantören använder odubbade däck införas, som ett led i att minska partikelhalterna i staden som speciellt påverkar barns och känsliga personers hälsa, samt att maten i boenden ska till viss andel vara ekologisk. Avtalen ska även innehålla en antidiskrimineringsklausul av det slag som användes vid alla avtal under förra mandatperioden men som nu är borttagen. Antidiskrimineringsklausulen säkerställer att aktörerna inte åsidosätter mänskliga rättigheter i sin personalpolitik, till exempel genom att ha en fungerande jämställdhetsplan. Förvaltningen får därutöver uppdrag att utreda vilka övriga miljökrav som kan ställas i upphandlingarna av kundvalssystemet.

Bl a följande krav kräver Miljöpartiet ska ställas som en förutsättning för att upphandling ska inledas:

Kvalitet och information

God omvårdnad ska vara garanterad även inom de privata alternativen. Företag ska inte tillåtas pressa kostnader för att maximera vinsten på omvårdnadens bekostnad.

I förslaget finns ingen utförlig information om hur kundvalssystemet ska följas upp och kvalitetssäkras. Det är av yttersta vikt att systemet verkligen fungerar när det

kommer igång och inte bara existerar av ideologiska skäl. En utförlig plan för kvalitetssäkring måste därför komplettera förslaget.

Lex Maria eller liknande bestämmelser ska gälla även för de privata utförarna, så att information om eventuell dålig omvårdnad kan komma till allmänhetens kännedom. Se nedan om meddelarfrihet.

Det är viktigt att information om kundvalssystemet når brukare, anhöriga och aktörer. Man ska upprätta en kommunikationsplan som beskriver hur man ska informera brukarna på ett fullgott sätt om vad de olika alternativen i äldreomsorgen. Denna plan ska presenteras för berörda nämnder.

Miljökrav

För att vi ska kunna säga ja till upphandling ska också miljökrav ställas för äldreomsorgen. Miljökrav för äldreomsorgen ska innehålla krav på att transporter av varor och personal görs med kollektivtrafik eller miljöbilar (enligt Stockholms stads definition). Tydliga krav ska finnas att fordon som används inte ska ha dubbdäck. Kosten ska till minst 30% vara ekologisk. Transporter ska följa EU/USA steg 1 grundkrav. Ett grundkrav är att arbetsmaskinernas motorer ska vara godkända enligt svenska miljöklassbestämmelser. Transporterna ska kvalitetssäkras från trafiksäkerhetssynpunkt. Vidare ska entreprenören följa vad som gäller i Stockholms stads miljöprogram för kemiska produkter i verksamheten.

Antidiskrimineringsklausul

Den antidiskrimineringsklausul som den borgerliga majoriteten tycks vilja använda är en oacceptabel försämring av den föregående klausulen.

Jämfört med den klausul som tillämpades under den förra mandatperioden har kravet på att leverantören ser till att även underleverantörer tillämpar antidiskrimineringsklausulen tagits bort. Det är allvarligt att vi riskerar att underleverantörer diskriminerar med skattebetalarnas pengar. Kravet måste återinföras i antidiskrimineringsklausulen. Dessutom har möjligheten till vite tagits bort, vilket i praktiken gör klausulen till en pappersprodukt eftersom allvarliga förseelser som till exempel avsaknad av jämställdhetsplan sällan når domstol. Vite å andra sidan kan utdömas när till exempel aktivt arbete i jämställdhets- och mångfaldsfrågor saknas. Det bör dessutom klargöras att antidiskrimineringsklausulen gäller dels när leverantören utför sina tjänster och dels för leverantörens personal.

Meddelarfrihet

Meddelarfrihet är en grundlagsfäst rättighet i Sverige. Tyvärr urholkas meddelarfriheten när privata verksamheter används. Trots att upphandlad verksamhet drivs med skattepengar är den offentliga insynen dålig och den anonyma meddelarfriheten inskränks. Det gör att det kan dröja länge innan vanvård i privat äldreomsorg avslöjas. All offentligt finansierad verksamhet ska ha samma villkor när det gäller meddelarfrihet oavsett om verksamheten sker inom offentliga institutioner eller på entreprenad. Rätten till meddelarfrihet ska därför skrivas in i förfrågningsunderlaget för upphandling. Rätten ska gälla inom både upphandlad verksamhet och dess eventuella underleverantörer.

Kollektivavtal

Om utföraren saknar kollektivavtal om allmänna löne- och anställningsvillkor ska det skrivas in att utföraren rekommenderas tillämpa gällande villkor eller praxis inom branschen.

Sociala krav

Entreprenören ska självklart följa ILO:s konventioner om Mänskliga rättigheter i arbetslivet såsom fri förenings- och förhandlingsrätt, främjande av kollektivavtal samt rätten till lika lön för arbete av lika värde. Sverige har godkänt samtliga kärnkonventioner.

Inflytande och självbestämmande

Många äldre upplever stor frustration och otrygghet när insatser inte genomförs enligt överenskommelser och beslut i biståndsbedömning. Former för brukarinflytande ska utarbetas. Till självbestämmande hör att kunna välja sin mat. Förfrågningsunderlaget bör därför kompletteras med att anbudsgivaren ska kunna erbjuda lagad mat oberoende av etnisk, kulturell eller religiös tillhörighet.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Maria Hannäs (v), ledamoten Monika Lindh m.fl. (s) och ledamoten Birgitta Hansen (mp) enligt följande:

Vi yrkar att

- Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att stadsdelen skall ansvara för upphandlingen av driften vid Hemmet för gamla
- Skarpnäcks stadsdelsnämnd hänvisar i övrigt till oppositionens tidigare reservation i ärende om kundval i vård- och omsorgsboenden (§ 185 från 2007-08-23)
- Skarpnäcks stadsdelsnämnd påpekar särskilt att den borgerliga majoriteten i budgeten för 2008 inte tar ansvar för de ökade kostnaderna för enskilda stadsdelar som blir följden om förslaget till ersättningssystem genomförs.
- Skarpnäcks stadsdelsnämnd avstyrker förslaget att entreprenadavtalen skall vara 10-åriga

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Maria Palme m.fl. (s), ledamoten Birger Jeansson (mp) och tjänstgörande ersättaren Heinz Spira (v) enligt följande:

Detta är ett ärende som är väldigt motsägelsefullt. Det finns stora och viktiga frågeställningar som inte är utredda och alltså inte har besvarats. Med uteblivet kommunalt ansvar kan man inte tala om valfrihet och mångfald. Den enda valfriheten som påverkar den enskilde äldre, är det faktum att den äldre i framtiden skall kunna ställa sig i kö till ett boende. Dock inte till ett servicehus.

Avtalstiden skiljer både centralt och lokalt. Att centralisera äldreomsorgen på detta sätt medför många risker. Ansvaret måste vara lokalt.

Följande frågor måste besvaras innan beslut fattas om ett valfrihetssystem inom äldreomsorgen.

1. Hur kommer ev. lagändringar att påverka modellen?

2. Hur kommer möjligheten att säga upp avtalet p g a misskötsel och/eller nya ägare att se ut?
3. Hur ska man kunna upprätta kommunens yttersta ansvar? Det finns starka skäl till att en viss andel av verksamheten drivs i kommunal regi. Dels för att kunna upprätthålla kompetensen, och del om privat driven verksamhet går i konkurs.
4. Hur ska kösystemet utformas och vilka kriterier ska gälla?
5. Varför undantas servicehusen? I valrörelsen var det en viktig fråga från den högerledda alliansen, att de äldre skulle kunna välja boende.
6. Hur ska respektive stadsdelsnämnds inflytande och insyn säkerställas vid upphandlingen?

Ersättaryttrande gjordes av Annika Ivarsson (c) enligt följande:

Om jag hade haft yrkanderätt, hade jag instämt i yrkandet om bifall till förvaltningsens förslag.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Rolf Lindell m fl (s), ledamöterna Marion Sundqvist (mp) och Berit Bornecrantz Dias (v) enligt följande:

Stadsdelsnämnden föreslås besluta att avslå förvaltningens tjänsteutlåtande samt att framhålla följande:

Den bakomliggande ambitionen att upphandla samtliga vård- och omsorgsboenden är uttryck för en maktfullkomlig inställning till huvudmannaskap och ansvar för verksamheter med så stor betydelse för enskilda människor i ofta utsatta situationer. Det finns bra och uppskattade boenden som drivs i egen regi men som nu slentrianmässigt ska upphandlas. En verklig valfrihet innefattar olika drifts- och regiformer. Det faktum att enskild regi förvägras att lämna anbud visar på den dogmatik som ligger bakom det nya systemet.

Särskilt uttalande gjordes av Rolf Lindell m fl (s), ledamöterna Marion Sundqvist (mp) och Berit Bornecrantz Dias (v) enligt följande:

Förslaget att upphandlingen ska ske på central nivå minskar upphandlings- och bedömningskompetensen i de olika stadsdelsförvaltningarna och kan främst uppfattas som ett ytterligare led i den borgerliga alliansens strävan att avlösa stadsdelsförvaltningarna och minska stadsdelsnämndernas betydelse i stadens politiska organisation.

Valfrihet förutsätter att även kommunala boenden kan väljas, men nuvarande majoritets målsättning är att helt utesluta så kallade egenregialternativ. Inte nog med detta, man ger också fria händer om avtalstidernas längd. Med avtalstider upp till tio år som föreslås kan en ny majoritet, trots att man fått folkets mandat, inte besluta om återgång i kommunal regi.

Stadens äldreboenden är en gemensam resurs. Kommunen har idag kunskap som tagit decennier att bygga upp. Nu vill alliansen att samtliga stadens vård- och omsorgs-

boenden, exklusive servicehus, inom en femårsperiod ska vara upphandlade. Marknadens principer ska cementeras in i en äldreomsorg som under lång tid varit demokratiskt styrd.

Verklig demokrati innebär att låta de som berörs - i detta fall de som bor - ha inflytande över besluten - just nu om ifall entreprenadupphandling ska äga rum eller ej. Kundval ger sken av att man själv kan påverka, men privatisering leder till minskad insyn och därmed risk för sänkt kvalitet. Det minst angelägna för de äldre torde vara att ha en lång lista av företag att välja på, när saken gäller att alla äldre utan komplikationer ska kunna få omvårdnad, omsorg och service av hög kvalitet. Stadsdelsnämndernas ansvar då entreprenaderna inte sköter sig är, inför denna omläggning, inte klargjort. Gamla, ofta skröpliga människor som är missnöjda, kan ju inte flytta till ett annat boende på samma enkla sätt som kunder på en varumarknad väljer mellan olika varor.